

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pastersingel 29b, Rotterdam-7

A. H. ALGRA — SLIEDRECHT

Dit is Abisag's gedachtenis

Sinds begin vorig jaar speelt in allerlei kerkelijke discussies een nieuwe woord de hoofdrol: „sexisme”. Het is te vergelijken met „racisme”. Met sexisme wordt concreet bedoeld, dat het „kerkelijk leven” een mannenmaatschappij is. Op een konferentie in Berlijn, gehouden onder de paraplu van de Wereldraad van Kerken, was het „sexisme” thema van de gesprekken.

In dit „jaar van de vrouw” zal een generale synode moeizaam zwoegen over de vraag of vrouwen mee mogen stemmen, als er een predikant beroepen zal worden of wanneer ouderlingen en diakenen gekozen worden. De discussies in de kerkelijke pers worden al weer zeer levendig. In de vrijgemaakte kerken „buiten verband” is, dacht ik, vrij algemeen reeds de regel toegepast, dat de zusters der gemeente mee mogen stemmen. Voor zover ik dat meegemaakt heb, was er geen discussie vooraf. Soms begon het als er een dominee beroepen zou worden. De voorzitter van de gemeentevergadering vroeg dan, wat de zusters ervan dachten. En zij spraken zich mede uit. De tijd was er gewoon rijp voor. Het werd als een vanzelfsprekendheid ervaren, dat ook de vrouwen mochten zeggen, wat zij ervan vonden.

In langvervlogen tijden waren er totaal andere vanzelfsprekendheden op dit punt. Dit moeten we voor ogen houden, als we iets zeggen ter gedachtenis van Abisag. Anders komen we alleen maar tot de konklusie: wat een toestanden had je vroeger! Of we trekken uit de geschiedenis van Abisag deze exemplarische lering, dat een vrouw ook nu tevreden moet zijn met een plaats, zoals Abisag die innam. In beide gevallen doen we Abisag geen recht.

Over Abisag vinden we iets in 1 Koningen 1 en 2. Globaal genomen hebben die mannen in haar leven een rol gespeeld: David, Adonia en Salomo. Die drie hebben haar op een bepaalde manier vastgepind: haar levensloop werd door die drie bepaald.

David was oud en hoogbejaard.

Hij takelde af. Hij had het voortdurend koud. Muus Jacobse maakte een vers daarop: „David is oud”. Daarin komt dit voor:

„Mijn ogen zijn doelloos en traag geworden
en al mijn dagen even koud en arm
van zitten bij het vuur en niet meer warm,
van eten en niet meer verzadigd worden”.

Zijn dienaren zeiden: hier moet wat aan gedaan worden. Dat trage bloed moet weer gaan stromen en daarom hebben ze het hele land afgezocht naar een jonge maagd. De mooiste was alleen maar goed genoeg voor hun koning. Zij vonden Abisag, die uitermate schoon was. Zij werd verzorgster van de koning en diende hem. Verder niets.

We weten niet of Abisag vrijwillig meegegaan is met de dienaren des konings, die haar vonden. Misschien wel, want in Israël had je niet de toestanden als bij de volken rondom, waar vrouwen weggedraaid werden naar de harem van de vorst. We weten ook niet, hoe het dorp reageerde op het vertrek van Abisag. De vrouwen hebben stellig gezegd: wat erg toch, zo'n kind bij die oude man. De jongens hadden ieder voor zich graag Abisag naar het altaar geleid, en zijn, denk ik, wel jaloers geweest: hij wel, die koning met zijn macht, wij niet... Maar misschien is het dorp ook wel trots geweest op Abisag. In ieder geval hebben ze daar allemaal begrepen: dit is definitief. Zo was dat in die tijd.

Dat blijkt later. Adonia, de zoon des konings, beraamt een opstand. De oudste zoon is hij nu. Zijn oudere broer Amnon is vermoord, Absalom is omgekomen, Kileab waarschijnlijk gestorven. Adonia kan dus nu rechten laten gelden op de troon. Maar als hij naar de schepter zijn hand uitstrekt, grijpt David voor zijn doen zeer krachtig in. De oude koning motiveert zijn beslissing met de ontroerende woorden: „De HERE heeft mij uit alle benauwheid verlost en daarom zal Salomo koning zijn”.

Dat zegt hij als hij Bathseba ziet en de profeet Nathan en de priester Zadok. Het is duidelijk dat David niet meer praten wil over wat er vroeger geweest is, maar de beslissing ten gunste van Salomo is met die woorden wel duidelijk gemotiveerd vanuit de verzoening met Jahveh! Juist omdat de paar aanwezigen de herinnering oproepen, alleen al door het feit dat zij er zijn.

Adonia brengt het leven er af, maar hij geeft zijn aspiraties niet op.

Na de dood van David zoekt hij Bathseba als kontaktpersoon; zij zal de nieuwe koning vragen of Adonia trouwen mag met Abisag. Dan blijkt dat de toestanden toch weer niet zo veel verschillen met die welke er heersten bij de vorstenlanden rondom. Want Salomo neemt dit verzoek van Adonia zo hoog op, dat hij bevel geeft tot executie. Salomo zegt: Adonia heeft tegen zijn leven gesproken, want, moeder, U had meteen ook wel rechtstreeks voor hem het koningschap kunnen vragen.

Hieruit blijkt, dat Abisag beschouwd werd als behorend tot de nalatenschap van koning David. Davids nalatenschap aan vrouwen. Nog niet zo lang geleden heeft de Nederlandse diplomaat D. v. d. Meulen trammelant gehad doordat hij een ogenblikje zijn oog had laten rusten op de gevel van het haremhuis. Het is bij dat soort gebouwen net als bij de gebouwen waarin de Duitsers zaten, toen het oorlog was: „doorlopen of er wordt op u geschoten”. Wie als vrouw bij de vorst behoord had, bleef aan hem verbonden, ook na zijn dood. Soms werden de vrouwen van de vorst gedood, zodra hij gestorven was. Of ze maakten zichzelf van kant. De vrouwen van de sultans op Java stortten zich vroeger in de vlammen, die het lijk van de vorst verteerden en ze zongen dan: kami datang, Susuhunan — wij komen, vorst! Wat moesten ze anders ook, die vrouwen. Haar leven was eigenlijk afgesneden, zodra de sultan stierf. Iets daarvan ondervond ook Abisag. Zij hoorde definitief bij David.

De derde man van belang in Abisag's leven is Salomo. Niet dat hij „ooit wat met haar gehad heeft”. Maar hij was het, die haar leven vastlegde door zijn doodvonnis over Adonia. We weten niet, of Abisag iets voor Adonia gevoeld heeft of zelfs maar geweten heeft, wat er zich afspeelde rondom haar persoonsje. Maar ze zal wel begrepen hebben, dat Salomo voor haar de weg verderop versperde. Indertijd was er in ons land een

burgemeester die promotie zou maken naar een grote stad. Het bericht daarover was al vrijgegeven. U kent die berichten wel: binnenkort, is naar wij vernemen, de benoeming te verwachten van die en die, als burgemeester van... Maar de koningin pikte dit niet. De benoeming ging niet door. Toen zei iemand, die verstand van zulke zaken had: nu blijft die man in zijn huidige standplaats, want geen minister zal ooit meer ten paleize hem voordragen voor een benoeming. Geen enkele minister zal in het vervolg zo'n afgang riskeren. Dat gold vroeger in sterker mate. Niemand zou ooit meer de koning zelfs maar pólzen over een huwelijk van Abisag. Je kon dat gewoon niet maken. Het zou je de kop kosten.

Zo verdwijnt Abisag uit het zicht. Wij zouden zeggen: haar leven had zinvoller kunnen zijn.

Ze is een poosje bij David geweest. Ze is lief voor hem geweest; en dat is dan alles.

Een vrouw, die niet tot haar bestemming gekomen is.

Of mag je in dit verband denken aan wat de Here Jezus zei: „Voorwaar ik zeg U, er is niemand die huis of vrouw, of broeder of ouders, of kinderen heeft prijsgegeven om het Koninkrijk Gods, of hij zal vele malen meer ontvangen in deze tijd en in de toekomstende eeuw het eeuwige leven?” Ik dacht van wel.

In dit nummer:

- Pagina 57
Ds A. H. Algra,
Dit is Abisag's gedachtenis
- Pagina 58
Ds H. Smit,
De moeite van het kleine getal
- Pagina 59
Prof. C. Veenhof,
De Marskramer thuisgekomen
- Pagina 60-61
D. W. L. Milo,
Anno Domini — het jaar onzes Heren —
Ds H. Amelink,
De brief aan de Efeziërs
- Pagina 62
Marc de Klijn,
Geweld in de eindtijd (3)

De moeite van het kleine getal

De basis voor een kleine gemeenschap is wel erg wankel geworden, wanneer in de eigen kring over de grote problemen verschillende wordt gedacht...

In deze zin vat ik een beoordeling van de buitenverbandse kerken samen zoals die kort geleden door iemand werd gegeven. En wel door iemand aan wiens kundigheid en welwillendheid niet te twifelen valt. Juist daarom kun je zo'n beoordeling ook niet zomaar naast je neerleggen.

Misschien zouden we een dergelijke beoordeling nog het beste „sociologisch” kunnen verduidelijken. In een gemeenschap zal een groot getal heel vaak op een gelukkige manier als „schokdempers” kunnen werken. Een enkeling slaagt er niet zomaar in zijn eigen ideeën tot het één en het ál te maken, omdat er zoveel andere gedachten zijn die dat absolutisme in de weg staan. Maar wanneer het getal klein geworden is, dan is daarmee ook de kracht van de schokdempers geslonken. Er zijn minder mensen en naar alle waarschijnlijkheid ook minder gedachten die in de goede zin versterkend en afleidend kunnen werken. Een konsekwente denker komt gemakkelijker tot een verabsolutering van zijn gedachten en tot een allen-en-alles-opeisende houding. Er zijn veel gauwer „polen” gevormd. De gemeenschap wordt sterker bedreigd. En daarom is de combinatie van — soms grote — verschillen van mening en een klein getal een hachelijke zaak!

■ Onderscheiden!

Ik weet, dat de Here machtig is onze kinderen bij zijn Woord te bewaren. Maar dat geeft geen enkele vader het recht zijn kinderen zo hard aan te pakken, dat moedeloosheid het gevolg moet zijn (Col. 3 : 21). Het vertrouwen op de Here sluit een goede „psychologische” aanpak niet uit maar in.

Zo geeft ook het vertrouwen op het kerkvergaderend werk van onze Here Jezus Christus ons niet het recht het bovengenoemde samenstel van factoren maar te verwaarlozen. We moeten de Here niet willen dwingen zijn kerk te hewaren tegen ons optreden in en ondanks onze omgang met de broeders en zusters.

We hebben te onderscheiden waarop het aankomt (Phil. 1 : 9-10). Minder dan ooit kunnen we ons de „luxe” permitteren ons daarbij te vergissen! En dat naar twee kanten! We mogen de waarheid die fundamenteel is niet verwaarlozen. We mogen geen ideeën tot de waarheid uitroepen die deze titel niet verdienen hoe voortreffelijk ze overigens misschien ook zijn. Feitelijk zijn deze twee kanten keerzijden van één en dezelfde zaak. Het één leidt tot het ander en het ander tot het één.

We lopen als gereformeerden nu niet direkt de kans Christus door

Kerkelijk Leven

leugens te verduisteren. We lopen meer de kans Hem — met eerbied gezegd — onder „waarheden” te bedelven. Maar in beide gevallen verdwijnt Hijzelf uit het gezicht. Misschien denkt u dat de tijd van het absolutisme voorbij is en dat wij de schibbolets veilig hebben achtergelaten in ons kerkelijk verleden?

Ik betwijfel dat toch wel. Een schibbolet kan moegevochten de kerk-als-zodanig laten zitten om met nieuwe energie op het terrein van de kerkelijke samenleving weer op te duiken. Het kan amechtig van de leer afzien om met verse krachten op het gebied van de liturgie neer te strijken. Schibbolets zijn nare dingen. Ze verhuizen tamelijk gemakkelijk, ze verdwijnen heel moeilijk!

Nu betekent het kleine getal inderdaad een (gedeeltelijk) wegvallen van schokdempers. De kleine gemeente is veel minder beschermd tegen de absolutismen en de schibbolets van een ferme en konsekwente denker. Zij zal zich daartegenover ook veel gauwer wapenen met tegen-absolutismen en contra-schibbolets. De beschermende mantel is dunner geworden. De bufferzone is nog maar smal.

Aan de andere kant wordt die konsekwente denker ook veel minder tegen zichzelf beschermd. Zijn veld is vrijer, waardoor hij gemakkelijker doordraaft. Men zou kunnen spreken van een toegenomen weerloosheid op de diverse fronten. Paulus' bede voor de Philippenzen om de overvloedigheid van de liefde in helder inzicht en alle fijngevoeligheid om te onderscheiden waarop het aankomt vraagt onze bijzondere aandacht en overname.

■ Is er een (uit)weg?

We hebben het straks even gehad over een gunstige verstrooiing en afleiding van de gedachten. Voor zulk een afleiding kan een groot getal vaak zorgen. Het wordt ons onmogelijk gemaakt ons zó blind te staren op één punt, dat we tenslotte menen tot een absoluut zien gekomen te zijn. Maar geeft de Schrift ons niet een methode aan de hand om tot die goede en gewenste evenwichtigheid te komen, ook wanneer het getal klein geworden is? Ons gebed wordt gevraagd. Maar is er ook niet een weg te wijzen die we biddend mogen gaan?

■ Extensief en intensief

Er is in het werk dat de Here aan zijn discipelen opdraagt een eigenaardige harmonie van uitgebreidheid en diepte. „Maakt alle volken tot mijn discipelen.” (Matth. 28 : 19). Wat een uitgestrektheid! „Weid mijn lammeren... Hoed mijn schapen... Weid mijn schapen!” (Joh. 21 : 15-17) — het werk van de herder waarin de „globale” zorg voor de kudde zich telkens verdiept tot de zorg voor het éne, het zoeken van het verlorene, de vreugde over het behoud van de enkeling (Matth. 18 : 12-14). De extensiteit kan de intensiteit niet missen. Het uitgebreidheidsdenken-op-zichzelf zal alleen maar ondiep en oppervlakkig kunnen worden. Dan komt het zelfs tegenover de intensiteit te staan, tegenover het ingespannen zoeken naar het éne schaap en het zorgen ervoor.

Als de discipelen in de uitgebreidheid blijven hangen, dan komen als vanzelf de kwalijke bijprodukten naar voren: Het zoeken van grootheid, van het leiderschap, het negeren van het kleine en van de kleinen. Dan waarschuwt de Here hen in een wonderlijke omwaardering van de „orde” die zij op de zaken hadden gesteld: „Ziet toe dat gij niet één dezer kleinen veracht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht zien van mijn Vader die in de hemelen is” (Matth. 18 : 10). De hemelse Vader is nooit onbereikbaar voor de kleinen en hun noden en zorgen. Wee over jullie als je het wel bent! Als je ze afstoet! Liefde voor „onze kerken” in al haar uitgebreidheid wordt een krom- en scheefgetrokken drogbeeld, als ze zich niet verdiept tot de liefde voor Jan en Piet en Klaas en Marie die de leden van die kerken zijn!

We zijn bezig scheef te groeien als we de zorg voor de ene gaan beschouwen als een goed ding (natuurlijk!), dat overigens in het grote geheel geen zoden aan de dijk zet. Dan moeten we de vreugde van de herder van Matth. 18 gaan aanvoelen als iets naïefs. We vergeten dan dat hij juist in die „naïeve” vreugde beeld is van de hemelse Vader!

Het intensieve werk spot ook met de getallentheorie. Ik heb eens geprekeerd voor een wijkkerk waarin acht mensen aanwezig waren! Ik merkte toen, dat ik het niet meer kon hebben tegen „de” gemeente, maar tegen Jan en tegen Piet en tegen Marie apart. Dat was in alle opzichten een intensivering. Omdat er maar acht mensen waren werd het werk verachtvoudigd!

■ Macht van het kleine

Spot met de getallentheorie...! Die term liet ik vallen. Maar daarom kan er geen wánhoop zijn over het kleine getal!

In de extensieve sfeer kan een klein getal funest zijn: weinig kracht, weinig tegenspel. Wat betekent „de” gemeente in haar globaliteit nog?

Maar in de intensieve sfeer kan een nog veel kleiner getal een macht zijn: die ene broeder en zuster in wiens of wier leven ik werkelijk ben binnengekomen om te helpen of om geholpen te worden of beide. Deze geringe macht

Pastorale notities

Sterven in verwachting

Vader Jakob is aan het einde van zijn leven gekomen. Hij ontbiedt zijn zonen en zegt: Komt bij elkaar. Ik ga jullie zeggen wat je te wachten staat in de komende jaren.

Eén voor één spreekt hij zijn zonen toe, beginnende bij de oudste en zo vervolgens tot Benjamin de jongste.

Maar midden in zijn zegenspreuk roept hij opeens de HERE aan. Hij zegt: 'Op uw heil wacht ik, o HERE!' (Genesis 49 : 18).

De bijbel houdt ons niet bezig met roerende sterfbedverhalen. Wel laat hij ons in de geschiedenis van Jakob zien, wat gelovig sterven is: Uitzicht! Wachten op het komende heil!

Gelovig sterven is de voeten sterken, de geest geven, ontsnappen in de Heer, die gezegd heeft: Ik ben de opstanding en het leven! Gelovig sterven is, als althans de mond nog spreken kan en de geest nog helder is, zeggen en getuigen: het heil is des HEREN!

In hoever de aartsvaders van het komende heil hebben kennis gedragen, kan niemand zeggen. Ze wisten dat in hun nakomelingschap eenmaal al de volkeren gezegend zouden worden. Zij hebben de komende Godstad verwacht. Van Abraham zei later Jezus, dat hij zich erop had verbeugd Zijn dag te mogen zien en dat hij hem in het geloof heeft gezien en verblijd is geweest.

Ons zijn de heilsopenbaringen veel meer naderbij en duidelijker bekend geworden. Toch blijft het zicht op het komende heil ook voor ons nog veelszins verborgen. Ook daarvan geldt: 'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en wat in gen menschen hart is opgekomen, al wat God heeft bereid voor degenen die Hem liefhebben.'

Zo is het gelovig sterven evenals voor de aartsvaders een heengaan uit dit leven en een uitzicht op de heerlijkheid die komt. Het is ingaan tot de rust, het verzameld worden tot de vaders, het zijn bij de doden die wachten op de wederopstanding van het vlees.

Er wordt in deze tijd veel geschreven over euthanasie. De moderne mens denkt daarbij aan een pijnloze dood. Maar euthanasie in bijbelse zin is: het zalig sterven in de Heer.

Vanuit het Evangelie gezien is er maar één manier om goed te sterven: sterven in verwachting van het komende heil!

Bilthoven.

B. Telder

vráagt niet alleen milde handen en vriendelijke ogen maar gééft die ook.

Als we nu eens elke zorg voor „de” kerk harmonisch verdiepten tot de zorg voor „de gemeenschap” tot een zorg voor een konkreet kerklid! Elke zorg voor de konkrete levende broeders! Als...? Maar op een andere manier krijgen we de echte gemeente eigenlijk nooit te zien! Heeft de Here ons daarmee niet geholpen? Met die getalsherwaardering? Eén kan meer zijn dan negenennegentig! Meer als vreugdebron! Meer in kracht die gezondmaakt! Meer in de opvoeding tot evenwichtigheid!

Maar dat kan alleen als de zorg voor het aantal van de zielen harmonisch gepaard gaat met de zorg voor de zielen van het aantal! Als u begrijpt wat ik bedoel.

C. VEENHOF — KAMPEN

De Marskramer is thuisgekomen

Een paar weken geleden is een zeer bijzonder man ingegaan in het Vaderhuis waar ook voor hem een plaats was bereid. Ik aarzel niet hem een „grote” te noemen in het Koninkrijk Gods. Het is Nico Baas, een man die voor een kleine halve eeuw in gereformeerd Nederland algemeen bekend was. Baas, „de straatprediker uit Amsterdam”.

Hij was ongewoon begaafd, „singulier” in hoge mate. Met een enorme en diepe Schriftkennis, brandend van liefde voor zijn Heiland en met maar één hartstocht: het Evangelie te prediken waar hij daartoe ook maar de kans kreeg. Een man, die niets voor zichzelf vroeg en met een fijne, christelijke humor, de moeiten en teleurstellingen des levens die ook hem niet bespaard bleven, heeft gedragen.

Ik wil graag wat van hem vertellen. Vooral ook omdat hij een lichtend voorbeeld is voor alle christenen, speciaal voor de jeugd. En ik geloof dat ik dat ook aan zijn nagedachtenis verplicht ben. Van oorsprong was Baas een Zaandammer. Hij werd er in 1893 geboren.

Op een kostelijke manier heeft hij voor het Zaandam van omstreeks 1900 geschreven. Zijn vader was scheepsbouwer, catechisant van de grote evangelisator Prof. Lindeboom van wie de liberale jongelui in de Zaanstreek zongen:

Wij gaan naar Lindenau,
daar is de hemel blauw.
Een doom'nee Lindeboom,
die maakt de mensen vroom.

Lindeboom brengt de Afscheiden kerk in Zaandam tot grote bloei¹⁾ en maakt van zijn catechisanten evangelisten. Hij stuurt ze twee aan twee uit naar de dorpen en gehuchten in de omtrek om zondagsscholen te stichten en te leiden en de gezinnen te bezoeken.

Eén van die catechisanten was de vader van Nico Baas. Van die vader leerde hij dat je in allerlei relaties en contacten over „het eeuwige heil” van de mensen moet spreken. Of het nu een coupé vol fabrieksmeisjes was of een docter in de wis- en natuurkunde, een paardenkoper of een kamerheer van de koningin, een fabrikant, wiens brood hij at, of een schipper, die hem klandizie gunde, altijd leidde Baas' vader het gesprek naar de eeuwige dingen. Zijn argumentatie was daarbij eenvoudig: „Mijn God zegt in zijn Woord”.

Baas vertelde eens over de opvoeding in het gezin van zijn vader en wat er dan verder met hem gebeurde het volgende:

Zo ben ik opgegroeid in een sfeer van

een verbondmatig, blijmoedig en agressief christendom. Dat is de enige verklaring, waarom ik evangelist geworden ben. Ik ben het type niet. Maar het is eenvoudig een erfenis! Dit bedoelen gereformeerden, wanneer zij van het Verbond spreken: Gods genade in de lijn der geslachten. Daar kom je niet onderuit! Als de Heer mij zoekt als jongen van 13 jaar — gereformeerden zeggen zoiets niet dikwijls, maar die uit mijn jeugd deden het wel — staat voor mij vast, dat ik mijn leven geheel aan Zijn Dienst zal geven. Daarbij gaan mijn gedachten uit naar de zondingsvelden, wat begrijpelijk is, want ik ben catechisant van de vurige zendingsman Ds Willem Breukelaar. De weg der studie, aanvankelijk ingeslagen, moet ik door langdurige ziekte weer verlaten. Langzaam buigt God mijn gedachten en verlangens om in de richting van de evangelisatie. Ik begin op m'n eentje traktaten te verspreiden in Amsterdam en in samenwerking met anderen voor de kroegen in mijn eigen woonplaats. Maar gebaand is de weg ook nu niet. Een ziekte, die mij overvalt, dreigt eerder van mij levenslang een patiënt te maken dan een evangelist. „Het zou wel mooi geweest zijn”, zegt mijn pastor, „maar zet het uit je hoofd”. Het laat zich evenwel niet uit het hoofd zetten, het verlangen blijft en het gebed om de vervulling daarvan. Ik slijt enige jaren op een kantoorkruk à la Dickens en zit daarna als ambtenaartje gebogen over statistiek-kaarten. In die tijd begin ik in mijn vacaties en een enkele maal op vrije avonden op de kermis te Zaandam en op die te Edam te colporteren en te spreken. De sprekers vormen een zeer gemengd gezelschap. Ik treed op als hulp voor een hervormde broeder, met wie ik later vele jaren eendrachtig zal samenwerken. Verder nemen van tijd tot tijd ook vrij-evangelische broeders en „broeders van de Vergadering” (kortweg „Darbisten” genoemd) als ook enige figuren, die ik niet kan thuisbrengen, aan deze arbeid deel. Is er een heilsofficier onder het gehoor, dan wordt hij uitgenodigd eveneens op het kistje te stappen. De kermistenten worden bezocht en met de bewoners een middagsamenkomst belegd. Het zijn mijn eerste stappen op het pad, dat ik dertig jaren zal hebben te bewandelen. Dan verschijnt in „De Amsterdamer, Christelijk Volksdagblad”, een advertentie, waarin „een net persoon” wordt gevraagd „genegen om met een bijbelwagen te rijden”. Ik solliciteer en word geacht aan deze bescheiden eisen te voldoen. In juni 1917 benoemd, aangevaard ik 1 september van dit jaar mijn nieuwe functie.

Met fijne humor en ongelofelijk raak beschrijft Baas het Amsterdam waarin hij als „net persoon genegen om met een bijbelwagen te rijden” door de hoofdstad dwaalde. Baas werd in een mum van tijd een volbloed Amsterdamer! Hij zou ook in dezelfde tijd een Limburger, Brabander of een Vlaming hebben kunnen worden! Met een scherpe opmerkingsgave observeert hij de stad en vooral de kerk waarin hij als net persoon etc. terecht kwam. Prachtig zijn zijn typering van mensen en toestanden in de Geref. Kerk uit die tijd. Wie de mensen die

hij op de korrel neemt gekend heeft leest ze met innige pret. Men hore: „In de Gereformeerde Kerk van Amsterdam regeert ds Bastiaan van Schelven, profeteert Johannes Cornelis Sikkels en evangelist Doctor Bastiaan Wielenga.” „Bij de jongere dominees moet men een half uur vóór de tijd binnen zijn, wil men kans hebben op een zitplaats. Overigens staat het mansvolk deze zitplaats gewoonlijk weer af aan een zuster, die laat is, en staat tegen de muur of in het looppad. Na een kwartier of drie rijst er wel een broeder op om hem „te verbeurten”. „De evangelisatie is een twistappel. Wel heffen Kuyper en Bavinck hun schild over haar op, maar de ouderen blijven in haar een gevaar zien voor de kerk. Van Schelven zal in zijn massieve preken niet nalaten te polemiseren tegen het methodisme om er verdrietig aan toe te voegen: „helaas, dat sommigen onder ons...”. Zowel mevrouw Wielenga als mijn huisvrouw zullen dikwijls thuis komen uit de kerk en haar mannen zeggen dat ze weer in de preek op hun baadje gehad hebben.”

En dan vertelt Baas over zijn werken in de „top” van de kerk:

De Graaf vangt de profetenmantel op, van Sikkels (de „oude Sikkels” - C.V.) schouderen gegleden, en Dirk Sikkels volgt zijn vader in diens priesterlijke ambtsbediening. Al leeft hij wat in de schaduw van De Graaf, die diepe sporen trekt, zijn kanselwerk is superieur van gehalte en, homeetisch bezien, veel beter dan dat van De Graaf. Na de brede oecumenische scholing, die ik van Wielenga heb ontvangen worden deze beide mannen — Sikkels en De Graaf — mijn innig geliefde leermeesters en tevens mijn vrienden. Het gaat niet ineens. Op de eerste commissie-vergadering, die wij samen hebben zullen Dirk Sikkels en ik als bisons met gebogen koppen op elkaar toerennen. Deze botsing is evenwel het begin van een trouwe vriendschap, die nooit zal worden verstoord. (Baas gaat Dirk Sikkels begroeten met een „Dag Herder” en die zal hem riposteren met „Dag Schaap”! - C.V.). De Graaf zal langer een vraagteken achter mij blijven zettend totdat hij ineens — zoals hij tegenover een student verklaart — „de aanleg voor theologie in mij ontdekt”. Hm! het is overigens bij die aanleg gebleven! Wij werken vele jaren ten nauwste samen bij het concipiëren van richtlijnen voor de evangelisatie naar gereformeerd beginsel. Wij respecteren elkaar ten hoogste. „Ze likken elkaar om het hardst”, zal Harrenstein, schaterend van de lach op een commissie-vergadering uitroepen. Evenwel behoudt elk op vele punten zijn eigen inzicht; ik sta dicht bij de titaan Schilder dan De Graaf doet en veel dicht bij Sikkels. Maar dat alles speelt zich veel later af. Onder deze veranderingen functioneert het kerkelijk leven in Amsterdam maar traag. Heeft Hoedemaker reeds geklaagd: „Amsterdam maakt lam en tam”, dr J. A. de Moor zegt in zijn afscheidspredikatie bij zijn vertrek naar Utrecht: „Amsterdam is een arbeidsveld, dat teleurstelt.” Geen Amsterdamer vergeeft hem dit volkomen, want wij zijn trots op onze kerk ondanks de kamferballetjes. Wielenga ziet van zijn grootse conceptie van de evangelisatie weinig komen. Harrenstein loopt zich na 12 jaar dood op de grauwe ellende van een achterbuurt, waarin hij op een geheel eigen wijze gewerkt heeft. Zelf ren ik de eerste vijftien jaar door alle staketselen heen. Brutaal in de ogen van sommigen, handel ik alleen in het besef van mijn roeping. Langzaam krijg ook ik iets van het zwaar-op-de-handse, dat ker-

kelijk Amsterdam van die jaren kenmerkt. Nieuwe predikanten met een eigen aanpak grom ik aan als een waalse hond. Tot ik na dertig jaar afknop...

Maar ik houd op met citeren. Ik zou er een paar nummers van Opbouw mee kunnen vullen! Baas gaat met zijn bijbelwagen-met-tent als „Houder van handkarren in 2755” Amsterdam in. En hij spreekt op het Amstelveld temidden van „standwerkers”, „marktkooplui” en „zwemmers” — mensen die hun waren op de grond uitstallen en ze dan al redenerend en gesticulerend aanprijzen. Hij treedt op in de buurt van de „koninklijk gebreveteerde tandarts” Japie de Hollander en de beroemde Cacadorus. Baas verschijnt op de „Nieuwmarkt”, waar ze hem het „hemelmanne-tje” noemen, maar hen nooit kwaad doen, al maken ze het hem soms wel geducht lastig. Iedereen kent hem op het Amstelveld en de Nieuwmarkt. En ze luisteren graag naar de geboren verteller. Met markttrui aan en pet op staat hij op zijn „zeepkistje”.

In 1925 wordt Baas „gepromoveerd” tot „bijbelcolporteurstraatprediker”. Hij moet een toespraakje houden waarvoor hij zich een half uur mag voorbereiden. Als hij bij het derde vak precies kan zeggen wat het verschil is tussen Afscheiding en Doeleantie davert een lach door de zaal en weet hij dat de promotie een feit zal worden. Daarna komt het optreden in allerlei zaaltjes en zalen, in het Sarishatepark en in heel het land.

Onder al deze bedrijven door studeert Baas hard! Hij doorkruipt, zoals hij vertelde E Voto van Kuyper en Calvijns Institutie vijf maal en verdiept zich in de werken van grote volkspredikers als Spurgeon, De Witt Talmage, Moody en Tinney e.a. — Baas kent ook talen! Hij mag tegen een vreemdeling wel een zeggen: „Setze sich, Sir please!”, maar staat Frans, Duitsers, Amerikanen en Engelsen behoorlijk correct te woord. — In zijn jeugd heeft hij gepluist in oude boeken als „Franckens Kern” (een dogmatiekje in zakmormaat) en in Johannes à Marck's „Merch der heylige Godgeleertheyt” in perkamenten band met gothische letters. Het bloed der afgescheidenen verloochent zich daarbij in hem niet, noch zijn bijzondere voorliefde die hij als jongen had voor figuren als Buddingh en Ledebor. Wielenga's woord: „Onze kerken zijn ziek, zij zijn ziek op het punt der bekering” is hem uit het hart gegrepen. Later zal Schilder invloed op hem uitoefenen. Schilder, „de scherpe geest, die de gevaren der komende tijden onderkend heeft als niemand anders. De strijder, die hem altijd doet denken aan het gedichtje van Willem de Mérode:

Van top tot teen één wapen,
staat hij in felle dos,
en trots versiert zijn slapen
de rode verderbos!”

Kortom: Baas is evangelisch, oecumenisch, agressief gereformeerd!

Al gauw begint Baas te schrijven. Hij produceert een aantal traktaten en brochures en een schetsen-

¹⁾ Juist dezer dagen werd in Zaandam herdacht dat voor honderd jaar een gróte nieuwe kerk, dank zij Lindeboom's activiteit geopend werd.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

ANNO DOMINI

het jaar onzes Heren

Het jaar 1975 is uitgeroepen als een jaar, waarin van alles moet gebeuren. Het jaar 1975 is het jaar van de vrouw. Ook het monumentenjaar. En het jaar voor amnesty general, van strijd tegen gewelddadigheid; het jaar van de natuur; het jaar van de wereldvrede; het jaar van het milieubeheer; het jaar van het dier, het zevende eeuwjaar van de stad Amsterdam en opnieuw het jaar van de vrouw.

Laten we even ons verstand gebruiken. Waarom is 1975 zo belangrijk? Omdat, zei een van onze grote dagbladen, het vierde kwartaal van de twintigste eeuw is ingezet: op 1 januari jongstleden. Nu, dat heeft het grote dagblad dan mis: het vierde kwartaal van deze eeuw kan pas op 1 januari aanstaande beginnen, met uw aller goedvinden. Een soortgelijke fout werd gemaakt op 31 december 1899. Er waren velen, die beweerden: dat de 19de eeuw toen ten einde was. Zelfs onze KS was onder deze schare. Maar desondanks werd er een denkfout gemaakt; de 20e eeuw werd pas ingezet op 1 januari 1901, en als u het niet gelooft moet u het maar narekenen, van Christus af.

Wanneer alzo duidelijk is dat het jaar 1975 echt geen inzet van het vierde kwartaal der 20e eeuw mag heten, kunt u al die doeleinden, waarvoor dit jaar werd opgeëist, wat meer objectief bezien. Want kunnen wij mensen eigenlijk wel over de jaren beschikken? Ze onderwerpen aan onze doeleinden? Kunnen wij een lustrumjaar uitroepen naar onze wil? Schijnbaar kunnen we het, want het gebeurt. Evenwel, u verstaat de vraag: kunnen wij met de jaren omspringen alsof ze van ons zijn?

Het antwoord ligt al op uw tong. Het jaar is des Heren. Elk jaar, een gewoon jaar, een lustrumjaar, een sabbathsjaar, een jubeljaar of een eeuwjaar, is Anno Domini. Elk jaar is gerekend vanaf Zijn geboorte. Elk jaar brengt Zijn komst naderbij, halleluja. En daarom is elk „ge-
—o—
woon” jaar een heilig jaar, een streep op Gods kalender.

Toch merkwaardig, dat deze ontkerstende wereld zich nauwkeurig houdt aan de christelijke tijdrekening. Al die mensen, die Christus uit hun leven radeerden, beroepen zich bij hun geschiedschrijving op het geboortjaar van onze Heiland. Zoveel jaren ervoor, zoveel eeuwen er na. Plaag hen er maar niet mee. Wees maar blij dat de jaren van onze Heer zijn, erkend of niet. Als straks de kerk in deze landen uitgeroeid en als tot niet schijnt te zijn gekomen, wel, hopelijk zal dan

H. AMELINK — SITTARD

De brief aan de Efeziërs

Nieuwe wandel. 4 : 17-19 (vervolg)

Al kan de volgorde ook wel eens andersom zijn. Men geeft zich over aan allerlei onreinheid. Want dat geeft de hebzucht hen in. Hebzucht is een vorm van afgoderij. Dan is men onder de invloed van boze geesten.

Geheel anders. 4 : 20-24

De wandel in Christus is geheel anders dan de wandel van de heidenen. En dat vindt zijn oorzaak in het hebben leren kennen van Christus.

Er zijn vertaalmoeilijkheden bij dat „gij geheel anders etc.”. De St. Vert. zegt: „Doch gij hebt Christus alzo niet geleerd”. De vertaling van het N.B.G. „Maar gij geheel anders. Gij hebt Christus leren kennen”. De Willebrordvertaling: „Maar gij hebt de Christus zo niet leren kennen”.

Het is in het Grieks een ongebruikelijke zinswending. Maar die daarom ook des te meer opvalt. En de betekenis is toch wel duidelijk, hoe men ook vertaalt. De verbintenis van de Christus, in Wie alle dingen hersteld worden, bewerkt een ander leven. De Here Jezus zien als Verlosser en Her-

de jaartelling nog even doorgaan. Van Christus' komst op aarde tot Christus' wederkomst.

Men heeft herhaaldelijk getracht van deze regel af te komen. In het verre verleden werden de jaren naar belangrijke vorsten gedateerd. Romeinse keizers hebben hun eigen tijdrekening opgezet. Er is nog altijd een *calendas graecas*. De Franse revolutie begon de historie ook al opnieuw. Alleen de Joden houden hun eigen Mozaïsche tijdrekening, maar, als ze „bij de tijd” willen zijn, houden ze tevens de Christelijke kalender aan; de laatste is zelfs doorslaggevend bij het zakendoen.

—o—

Het is een oud gebruik onder mensen om de eeuw als een volle maat te zien. Honderd jaren, tien maal tien vingers, het eerste kwadraat in ons decimaalstelsel, is een mijlpaal. Zó hoog, dat niemand er over heen kan zien. Het ritme van onze jaren bereikt dan zulk een accent, dat horen en zien vergaat. Men zegt dat het oudtestamentische „eeuwig” niet „eindeloos” zou betekenen — maar: deze eeuw uit en de volgende eeuw in. Dus het rijk van Salomo (psalm 72) zou verder gaan dan menselijke voorstelling gedooft; feitelijk onbegrensd zijn.

Die eeuw! God heeft de eeuw in ons hart gelegd, zei Prediker. Wij mensen hebben het vermogen gekregen, vooruit te denken: voor morgen te zorgen, voor het volgend jaar plannen te maken, voor ons oudendagpensioen bij te dragen, over het hiernamaals te peinen. Dat is wat. Eekhoorns zorgen voor de komende winter; nog geen half jaar vooruit. Maar mensen hebben van God de opdracht om onbepaald vooruit te denken. De eeuw ligt in ons hart, is ons meegegeven. Niet de eeuwigheid. Ons verstand botst tegen de eeuwigheid als tegen een onneembare barrière. Maar ons verstand rekent wel met honderden jaren, met de eeuw. En, bij gebreke aan genoegzame denkracht, maken wij van de eeuwigheid een aaneengesloten reeks van eeuwen, een eindeloze rozenkrans. Zonder nochtans iets van de eeuwigheid te verstaan.

—o—

Overigens houden de hedendaagse berekeningen doorgaans op bij het jaar tweeduizend. Allerlei plannen monden uit op tweeduizend. Allerlei voorraden, behoeften, grondstoffen, bevolkingsprognosen, voorzieningen en systemen eindigen bij tweeduizend. Niet bij 2001, zijnde het eerste jaar van de 21e eeuw. Maar bij 2000, zijnde het slotjaar van dit tijdsgewricht. En waarom dat?

Wij kennen het Franse woord *fin de siècle*: slot van de eeuw. In alle tijden heeft de mensheid, tegen het eind van een eeuw, een „fin de siècle-stemming” gevoeld. Vooral in de vorige eeuw. Die stemming kenmerkte zich, als vandaag, in een zekere vermoeidheid, gebrek aan zekerheid, moed en vertrouwen. Ook in een typerende geraffineerdheid, zegt Winkler Prins, een moede scepsis en nadrukkelijke geblaaserdheid. Een in 1888 verschenen blijspel werd *Fin de Siècle* genoemd.

steller, is alle dingen anders zien. Ze hebben van de Heiland der wereld gehoord in de prediking van het Evangelie en ze zijn in Hem onderwezen. Door de prediking van Evangelie worden we wedergeboren. 1 Petr. 1 : 3. Gaan we dus in het vertrouwen op Hem een ander leven leiden.

Verder zegt Paulus nu waarin dat geheel andere leven bestaat. Vertrouwd met de belijdenis hoort men daarin de omschrijving van de bekering of de wedergeboorte. De afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens.

Ik vermoed dat Paulus het beeld gebruikt van het uittrekken en aantrekken van kleding. Hij spreekt immers van „afleggen” en „aandoen”.

Waarom moet het oude uit? Nu, het is versleten tot op de draad en het is te smerig om aan te pakken. Wat was het oude? Dienst aan de driften. Artemisdienst, geld en sexualiteit, los van God. Machtsdrift en uit op de macht die geld geeft. Daarop was vroeger

al hun doen en laten gericht. Hun leven was er vol van, zoals het leven van hun omgeving.

Bij de nieuwe werkelijkheid in Christus past ook een nieuw kleed. Dat spreekt ons niet meer zo aan in deze van nivellering volle tijd. Maar vroeger had elke ambt ook zo zijn eigen kleding.

Dat alles is geen bezigheid van één keer. Het past ons elke dag weer alles wat verkeerd is weg te doen. Dan komt er een verandering in het denken ook. Het denken wordt niet afgeschaft. Maar het oude, dat van het paradijs komt weer terug. Een nieuwe mens, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Als Gods vergelijkend beeld. Dan wordt het leven een echt gezegend leven. In ware gerechtigheid en heiligheid. Zie Luk. 1 : 75. De verlossing bestaat daarin dat we bevrijd worden van de schuld van de zonde, bevrijd worden van de slavernij, die de zonde met zich mee brengt en dat we in vrijheid, bevrijd van onze vijanden, die het op onze dood gemunt hebben, Hem dienen. Leven in de

Ziedaar. De typerende geraffineerdheid kennen we allemaal. De zonde wordt zo geraffineerd bedreven, dat ze niet als zonde opvalt. De wetten worden terzijde gesteld op zulk een... legale wijze, dat de rechtsorde nauwelijks op haar fundament wankelt. De mensheid eet, veegt haar mond af en zegt: ik heb toch geen kwaad gedaan?

Dan de moede scepsis. Of we die kennen! De term „van mij hoeft het niet” is even algemeen als „de pot op met die kale drukte”. Gezag, rangen, standen, gebod of gehoorzaamheid, — „het zal mij de pet niet drukken”. Heren en knechten zijn geëgaliseerd tot werkgevers en werknemers.

En aan alles wat lange tijd vast stond wordt getwijfeld. De twijfel is zeer in aanzien. Of de wereld door Gods wil is geschapen dan wel vanzelf is opgekomen uit het niet — niemand kan het navertellen. Of deze wereld een einde tegemoet gaat — wie kan dat nu met zekerheid zeggen? En indien wel, na ons dan maar de zondvloed. We zijn geblaseerd. We geloven het wel.

—o—

Die fin de siècle-stemming is in de historie der mensheid eenmaal zeer hevig geweest. Dat was tegen het jaar 1000. Toen was het decimaalstelsel niet maar tot het kwadraat maar tot de derde macht gegroeid: tien maal tien maal tien. Een allerhevigst accent in ons tijdsritme.

De mensheid heeft toen ernstig rekening gehouden met een nabij wereldeinde. De mogelijkheden schenen immers uitgeput. Men was in kringlopen verward. Het denken scheen stil te staan. Mensen verkochten hun goederen en gingen in kloosters. Men verootmoedigde zich in gebed en devotie. Men zag uit of de Zoon des Mensen op de wolken verscheen.

Het is niet doorgegaan. En plotseling ontwaakte de mensheid tot nieuwe initiatieven: ontdekkingsreizen, uitvindingen, boekdrukkunst, wereldkaarten, volksverhuizingen, kruistochten. De slavenstand werd afgeschaft. De mens bemerkte dat hij mens was. De mens werd zelfbewust. Het humanisme ontstond. Er kwam belangstelling voor de antieke cultuur. Renaissance = wedergeboorte. Er werden Godshuizen, kathedralen, gebouwd, die de eeuwen moesten trotseren.

Maar heel die cultuur, vanaf de middeleeuwen tot nu... is uitgebloeid. Wat er aan eeuwigheidswaarden in school wordt thans betwijfeld. In de boekdrukkunst: niet het goede woord, niet de verfijnde zeggingswijze van waardevolle gedachten — maar de grove schrijfwijze van schuttingtaal, uit de aarde, aards. In de muziek: niet het liefelijke, het welluidende, de sluitende drieklank — maar de schreeuwerige dissonant, in bonzend ritme uitgebraakt. In de schilderkunst: niet het nauwkeurige aanschouwen en het profetisch doorgeven — maar in kakelbonte kleuren wordt alle hardheid uitgebeeld; de schilder neemt souverain de kwast ter hand en rozt voort maar wat an, om met ene Karel Appel te spreken.

—o—

En in de kerk? In de conserverende kerk, het zoutend zout? Achter alle waarden staan vraagtekens. Door alle Bijbelboeken zijn vraagtekens gekrast. De authenticiteit van de Heilige Schrift wordt met een vraagteken versierd. De eerste Bijbelhoofdstukken zijn fraglich. Het laatste Bijbelboek is een apocalyptisch vraagteken. En al zullen die vraagtekens officieel aangevochten worden door de orthodoxie — de wijze waarop dat gebeurt werpt talloze nieuwe vraagtekens op. De liefde van de meesten verkilt. Ons geloof wordt op gewelddadige wijze aangetast, gemolesteerd door... kerkmensen. Er zijn onder ons geen grote dingen meer mogelijk, vanwege ons orthodoxe ongelooft. De kerkelijke structuren wankelen. De ambten staan bloot aan materialistische wereldse kritiek. De macht van het getal rukt vast aan met opgestoken vaan. Ook in de kerk. Juist daar komen de „zegeningen” van de Franse revolutie thans openbaar. Iedere ketter heeft zijn letter. Wij schieten met teksten. Wij schieten met scherp. Al deze dingen worden zo moede, dat men het niet kan uitspreken.

—o—

En toch. En toch zijn de jaren die we beleven van onze Heer. Elk jaar is Anno Domini. Elk jaar brengt zijn komst dichterbij. Of de kerk zal blijven bestaan... is ons niet beloofd. Of de kerkelijke ambten overleefd blijven... we weten het niet. Of een kerkverband nog nodig zal zijn — het lijkt er niet erg op. Johannes zag in een visioen de laatste twee getuigen dood op straat liggen; en een mensheid, die dat feit met vreugde overleefde.

Maar Johannes zag meer. Hij zag ook de opstanding van hen, die gedood zijn om het Woord van God en het getuigenis, dat zij hadden. En hij zag hun hemelvaart. Hij zag de ondergang van dit overrijpe avondland en zag een nieuw Jerusalem van God neerdalen. Hij zag een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont; waarop de wolf met het lam kan verkeren.

Dat alles hebben we dus nog te goed: wij, die Zijn verschijning liefhebben. Laten we dus rustig onze monumenten restaureren en er blij mee zijn; al zouden het de graven der profeten zijn. Laten we vromelijk strijden tegen onrecht en geweld, tegen het bederf van Gods schone schepping, tegen de zonde in ons en rondom ons. Laten we hongeren en dorsten naar gerechtigheid. En laten we onze vrouwen eren, niet slechts dit jaar. Maar laten we niet vergeten onze hoofden op te heffen: uit te zien naar het teken van de Zoon des Mensen.

En tenslotte nog iets. Men zegt, dat de mensheid nagenoeg 6000 jaar oud is. En God telt duizend jaar als een dag, zei Mozes. Men zegt dat Gods scheppingsdagen op grote schaal in millennia zijn herhaald. Dan moet het u opvallen, dat in het laatste millennium de mens „geschapen” werd: zichzelf ontdekte, zichzelf bewust werd als schepsel Gods, als kind Gods, als tegenstander Gods. Zou Gods sabbath aanstaande zijn? Zou God eindelijk eens gaan rusten van zijn werken: van zijn scheppen en van zijn onderhouden van deze wereld?

Het is maar een vraag. Maar God geve het. Maranatha.

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

werkingsfeer van de Heer. Dat is de waarheid in Jezus. Hij gaf Zich over om ons te reinigen. Ef. 5 : 25, 26.

Nadere uitwerking. 4 : 25-32

In het vervolg gaat Paulus nader uitleggen wat dat nu in het concrete leven van elke dag bestaat. We mogen geen leugen uitspreken, zeker niet als dat gaat ten nadele van de naaste. Waarom niet? Vanwege de eenheid van de gemeente! De echte eendracht. We zijn leden van elkaar.

Het is goed te bedenken dat ook in dit gedeelte gesproken wordt over het herstel van alle dingen, zoals dat concreet zich ook moet afspelen in ware eendracht in de gemeente en dat Paulus daarom ook opsomt zaken die de een-

dracht kunnen verstoren. De zonden die hier genoemd worden zijn afgekeurd, mogen ook niet bedreven worden tegenover ongelovigen, maar daaraan denkt Paulus toch niet in de eerste plaats. Het gaat over de zonden van hen, die Christus hebben leren kennen.

In onze omgang met elkaar als christenen kunnen we ook wel eens toornig worden. Maar hoe makkelijk zondigen we dan niet. De reden van het „heilich verontwaardigd” zijn — maar hoe vaak zijn we dat? — kan aanwezig zijn, maar de zondige boosheid moet voor de avond weg. De duivel, de leugenaar van de beginne moet geen ruimte krijgen in ons leven. De duivel is er op uit om alles in de war te sturen. Ook het gemeentelijke leven.

Ook mag er niet gestolen worden. Dat lijkt nogal een overbodige waarschuwing. Dat is het natuurlijk niet. Ook één van de tien woorden van het verbond gaat over het niet stelen. Gezien de tegenstelling die er gemaakt wordt — liever werken in plaats van

stelen — zal het ook wel te maken hebben met de cultuur, waaruit ze kwamen.

Men zag in het stelen ook wel bewijs van slimheid en handigheid. Nu dat geldt voor een christen niet. Als hij in staat is te werken, moet hij dat ook doen. Om twee redenen. Om in eigen onderhoud te kunnen voorzien, maar ook om er van weg te kunnen geven aan de behoeftige. Het is een Bijbelse regel dat het arbeidsinkomen zo hoog moet zijn dat aan deze beide voorwaarden moet worden kunnen voldaan. Het zijn dan ook onaangename situaties waardoor een mens niet meer werken kan. Of dat nu ziekte is of werkeloosheid.

Ook ons spreken moet zo zijn dat we daardoor dienstbaar zijn aan de opbouw van de gemeente en het verbreiden van de genade in deze wereld.

Duivel-Heilige Geest

De duivel mag geen ruimte heb-

ben, maar wel de H. Geest. De Geest is woning onder ons komen maken. De gemeente is een tempel in de Geest. 2 : 22. Het feit dat we de H. Geest kunnen beproeven is allereerst een vertroosting. Droefheid wijst immers op een band van liefde. Alleen waar liefde de achtergrond is, daar is de echte droefheid. In het dagelijks leven is het al zo: hoe dichter iemand bij ons staat, hoe meer we van hem of haar houden, des te meer bedroeft het ons, als de verhouding door iets wordt bedorven. Als wij mensen de Heilige Geest smarten kunnen aandoen, dan is Hij dichtbij. We zijn Zijn huisgenoten. Dat spreekt van intieme gemeenschap.

Het is tegelijk de ernst van de vermaning. Een gemeente zonder Geestelijk leven, een leven beheerst door de H. Geest, dat is een koude zaak. Het is nl. ook mogelijk, als we door gaan met de H. Geest te bedroeven, dat we dan het vuur, het licht en de warmte van de H. Geest, uitdoven. 1 Thess. 5 : 19.

Vervolg van pag. 59

De Marskramar is thuisgekomen

bundel. En dan vooral een bizon-der boekje „De jonge arbeider en het oude geloof”. Hij schreef het tijdens een ziekte. Het werd geboren, zoals hij vertelde, uit liefde tot hen die dolen als schapen zonder herder. Baas verstond de jonge arbeiders, vooral de jonge revolutionaire idealisten onder hen. Hij was toen hij het schreef 26 jaar! Baas werd wel als spreker door hen uitgenodigd en hij koesterde sympathie voor hen. Hij wilde hen duidelijk maken wat een christelijke levensvisie is. De rijkdom, de schoonheid ervan.

Ik heb het na een halve eeuw opnieuw gelezen. En ik stond nog méér verbaasd dan in 1920 over dit meesterstuk van 'n jonge man die volledig autodidakt was. Het is een boekje van 140 bladzijden. Het bespreekt de vragen: Is de godsdienst een gevaar voor de arbeider? Wie ben ik? Vanwaar ben ik gekomen? Waarvoor ben ik op de wereld? Waar ga ik heen? Welke godsdienst is de Beste? Al lezend raak je in steeds grotere bewondering voor de belezenheid, de frisheid van de taal, de geest en de scherpzinnigheid van de man die zo iets schrijft! En vooral van het blijde geloof en de brandende liefde tot de Meester en de verloren schapen.

Dr B. Wielenga schreef er het volgende van:

Eindelijk een daad!

In particuliere gesprekken, en ook in plechtige referaten op onze evangelisatiecongressen, is herhaaldelijk gezegd: Wij moeten inwerken op het volk met doeltreffende literatuur! — maar moedeloos werd er aan toegevoegd: Waar zijn de mannen, die het kunnen, wie heeft de inspiratie om het woord te spreken tot „de mensen van den tegenwoordigen tijd”?

Algemeen is het pijnlijk gevoel van armoede en onmacht, bij degenen, die het bestaan met het oude evangelie de moderne ontkerstende massa te benaderen. Men doorleeft de noodzakelijkheid, dat het werk der evangelisatie zich aanpasse aan de evolutie der zonder, waarvan deze eeuw ons het verbijsterend schouwspel biedt, — men is overtuigd, dat men het volk, hetwelk de materialistische of socialistische levenstheorie, deels instinctief, deels bewust, heeft ingedronken, niet meer aan de ziel kan komen met goedbedoelde maar tamme traktaatjes en naïeve zondagschoolboekjes, waarin „treffende” bekeeringen van verwilderde individuen worden verhaald (de wereld zelf is immers bezig de Staten „droog te leggen”), — men ziet met schrik, hoe de vijand, tot den opmarsch tegen kerk en positief christendom besloten, het volk met een stortvloed van brochures en tijdschriften (bekostigd desnoods door gestolen juweelen) voor ongelooft en revolutie bevrucht, — en vraagt bezorgd: Wat doet de kerk tot verweer, — wat doet Gods volk tot overwinning van de overwonnenen?

Eindelijk een daad!

Broeder Baas komt hier met een proeve van propagandaliteratuur, die aan de geschiedkundige evolutie van het evangelisatiewerk beantwoordt, en ze bevoor-

Hij is de man om het voorbeeld te geven. Wij willen andere pogingen, die in den laatsten tijd op dit gebied gedaan zijn niet miskennen, ze hebben ook waarde, — maar ik meen te mogen zeggen, dat br. Baas op dit oogenblik vóór alles de aangewezen man is om de baan te breken, daar bij hem wordt gevonden de zeldzame combinatie van de kennis van het Woord van God en de kennis van het volk. Als straatprediker stond hij eenige jaren midden in de branding. Hij heeft gewerkt in de diepte. En God gaf hem het woord ter rechter tijd om de bevooroordeelde zielen weer in contact te brengen met het oude evangelie. Maar, waarde auteur, mijn aanbevelingswoord van uw boekje mag niet ontaarden in een lofspraak op uw persoon en arbeid. Ik weet, dat ik er u mee zou hinderen in plaats van bemoedigen. Ik schrijf dit woord niet zoozeer voor u, noch voor de afgeweken, die gij met dit geschrift zoekt te bereiken, maar voor de kerk en de christenen, die u in uw werk moeten steunen met de daad

van liefde voor Gods koninkrijk.

Ik dank God, dat gij door de daad van uw geschrift ons wakker maakt tot medewerking. Moge dit boekje door financiële hulp van goedwilligen in tienduizenden exemplaren onder het volk worden verspreid, en geve God den wasdom op de uitstrooiing van het zaad, het levende zaad...

Het is mij een raadsel geweest dat dit boekje — het past uiteraard niet meer geheel in onze situatie al zegt het óók daarover prachtige dingen — niet in tienduizenden exemplaren is verspreid. Maar de jaren rond 1920 vormden ook een dieptepunt in het leven van de Gereformeerde Kerken. Ze voelden zich ten volle „gearriveerd”. En voor heel velen was de evangelisatie een hoogst bedenkelijke aangelegenheid. Die rook naar Methodisme en Leger des Heils. De kerkdeuren stonden toch iedere zondag voor iedereen open!

MARC DE KLIJN — AMSTERDAM

SOLZJENITSYN EN HET GEWELD

Geweld in de eindtijd (3)

Men zou hiermee kunnen volstaan en de dialectische verhouding tussen Aljosja en Sjoechov kunnen bestempelen als het geestelijk antwoord op het structurele geweld, maar ik zou toch nog een ogenblik willen stilstaan bij het feit dat Solzjenitsyn scherp onderscheidt tussen mensen die het geweld ontlopen, er tegen protesteren en het zelfs trachten te bestrijden en diegenen die het geweld verafgoden of het in stand houden. Categorisch onderscheidt zelfs, omdat hij zonder tegenspraak te dulden afreken met de handlangers van de anonieme machthebbers van het strafkamp. Met het structurele geweld bedoel ik de door de machthebbers geschapen en permanent in stand gehouden onderdrukkingssituatie die erop gericht is elk vrijheidsmoment en iedere vrijheidservaring in de kiem te smoren en de gevangenen zo barbaars te exploiteren dat zij niet anders kunnen doen dan zo goed mogelijk trachten te overleven en alle onrecht op de koop toe te nemen. Temidden van dit structurele geweld stelt Solzjenitsyn de wanstaltigheid van de fanatieke dokter die „werken” het beste medicijn acht voor alle kwalen (pag. 31), de wanstaltigheid van de werkbaas: een aartspluier die zijn medegevangenen smeriger dan een hond naar beneden trapt (pag. 58), de wanstaltigheid van de kamerwacht die vloekt en ranselt op de ruggen van alleen de zwakke broeders (pag. 191) en de wanstaltigheid van de verklikkers die zichzelf egoïstisch redden ten koste van anderen (pag. 120).

Solzjenitsyn's veroordeling is niet alleen zo fel omdat hij principieel macht die onrechtvaardig wordt uitgeoefend verafschuwt, maar vooral omdat hij diegenen die trouw zweren aan een dergelijke on-macht (!) en derhalve daarvan de kritiekloze handlangers wor-

den zonder meer veroordeelt. Onder deze veroordeling valt ook de Russisch-Orthodoxe Kerk die z.i. het Evangelie heeft verraden en nu met de machthebbers in zelfzuchtigheid en materieel eigenbelang samenspannt. De consequentie van een dergelijke wanverhouding tussen heersende elite en gemanipuleerde massa is, dat aan weerszijden van de scheidslijn verschillende waardeschalen ontstaan die niet meer met elkaar in overeenstemming gebracht kunnen worden. In zijn Nobelprijzredevoering heeft Solzjenitsyn deze gedachte verder uitgewerkt. Deze verschillende waardeschalen zijn er de oorzaak van dat de westerse maatschappij heen en weer wordt geslingerd, labiel wordt en begint te wankelen. Terwijl de eeuwenoude wetgeving afbrokkelt neemt het geweld hand over hand toe. Niet alleen het simpele, grove geweld triomfeert, maar ook haar snerpende rechtvaardiging. Want het geweld kan niet alléén voorkomen: de leugen is zijn onvermijdelijke bondgenoot. Tussen hen bestaat een zeer intieme, natuurlijke en diepe band. Het geweld kan zich alleen met de leugen maskeren en de leugen kan zich alleen handhaven met geweld. Iedereen die eens het geweld heeft uitgeroepen tot zijn methode, moet onverbiddelijk de leugen tot zijn principe kiezen. Het grote gevaar is nu — volgens Solzjenitsyn — dat mensen trouw gaan zweren aan de leugen, medeplichtig worden aan de leugen. Het antwoord hierop is voor de eenvoudige, moedige mens een simpele stap, namelijk niet aan de leugen deelnemen, geen leugenachtige handelingen ondersteunen. De kunstenaars en schrijvers kunnen volgens hem echter méér: zij kunnen de leugen overwinnen. De leugen kan niet op tegen de kunst. Daarom heeft de kunst de taak om de waarheid aan het licht te

brengen en wanneer de leugentenslotte verjaagd is, wordt de naaktheid van het geweld in al haar weerzinwekkendheid ont-huld.

In zijn „Open brief aan de Sovjet-regering” die Solzjenitsyn in september 1973 schreef — dus aan de vooravond van zijn definitieve ballingschap — en waarin hij een aantal voorstellen doet om de Sovjet-Unie voor haar ondergang in de leugen te behoeden, levert hij ook een vernietigende kritiek op de marxistische ideologie, die, behalve het feit dat deze als theorie nooit het kenmerk van wetenschappelijkheid droeg en talloze malen verkeerde voorspellingen deed, in feite slechts geïnteresseerd is in macht en niet in waarheid. Een ideologie die, na een halve eeuw onbeweeglijk en star aan haar eigen dogma te hebben vastgehouden, thans door haar willekeur en wetteloosheid on-verdragelijk is geworden.

In deze brief vond ik een bevestiging voor mijn vermoeden dat Solzjenitsyn een synthese zoekt tussen een van de leugen gezuiverd marxistisch socialisme en de geestelijke kracht van het Christendom (niet van de Russisch-Orthodoxe kerk!). Deze twee polen dienen elkaar te stimuleren en te ondersteunen, niet ideologisch te bestrijden, laat staan onderdrukken. Solzjenitsyn's visie behelst eigenlijk dat het marxisme zonder de leiding (de „bovenbouw”) van het christelijk geloof tot leugen en wetteloosheid leidt, maar dat evenzo een vergeestelijkt Christendom zonder materiële basis een hersenspinsel blijft wanneer men denkt de mensheid daarmee een dienst te bewijzen.

Solzjenitsyn wil niet terug vóór 1917 — het jaar van de Russische Revolutie en alle positieve verworvenheden ongedaan maken, maar hij wil aanknopend bij de zuivere krachten van het verleden met een wijde boog om de ontaarding van het huidige Sovjet-regime heenlopen en de verschillende sovjets hun zelfbestuur teruggeven, hetgeen neerkomt op een reformatie van het marxistisch socialisme. Hét historische moment waarop het marxistisch socialisme werd verraden is namelijk niet Stalin's bureaucratische terreurmachinerie geweest, maar de opdracht die Lenin in 1922 gaf aan Koerski, die een formulering moest verzinnen waardoor de terreur gemotiveerd en gerechtvaardigd werd. In Goelag Archipel (pag. 289) is Lenin's toelichting openhartig geciteerd. Hij schrijft letterlijk: „Het gerecht dient de terreur niet te schrapen; zo iets te beloven zou zelfdod of bedrog zijn; nee, het dient de terreur principieel helder, zonder schone schijn en zonder opsmuk te funderen en te wettigen. De formulering moet zo ruim mogelijk geschieden, want alleen het revolutionaire rechtsgevoel en het revolutionaire geweten zullen de voorwaarden bepalen voor een ruimere dan wel minder ruime toepassing ervan in de praktijk.”

Solzjenitsyn profeteert dat door de stem van de waarheidslievende literatuur universele gerechtigheid en waarheid binnen het socialisme zal baanbreken, en dat wanneer de leugen het veld heeft geruimd dit het einde betekent van geweld en willekeur; dat wil dus zeggen dat een soort heilstaat is bereikt.

Op dit punt gekomen kritiseer ik Solzjenitsyn scherp, omdat hij uiteindelijk — ondanks alle bovenpersoonlijke normen die hij kennelijk in acht neemt — toch weer blijft rekenen vanuit de menselijke mogelijkheden, op basis van het gezond verstand. In zijn „Open brief” appeleert hij herhaaldelijk de Sovjet-regering in de trant van: jullie zouden toch eigenlijk beter moeten weten! Hij opereert dus vanuit een visie op mens en maatschappij die niet wezenlijk boven het 18e eeuwse vooruitgangsgeloof uitkomt — hoewel ik moet toegeven dat Solzjenitsyn sceptisch staat tegenover de uitkomsten van de technologie en deze op analoge wijze als de Club van Rome dit doet, niet kwantitatief maar vooral kwalitatief wil inzetten. Toch blijft er een ondertoon van humanistisch optimisme in zijn woorden: hij verwacht in feite dat de heilstand door de inzet van mensen kan en ook zal bereikt worden. Met name is hij optimistisch over de positie van de kunstenaars en schrijvers in deze strijd om de waarheid. De oproep van Solzjenitsyn dat de kunst de leugen moet overwinnen staat immers reeds bij voorbaat gelijk met zijn stelling dat de kunst de leugen heeft overwonnen! M.a.w. de kunst is on-aantastbaar voor de aanvallen van de duivel. Dit optimisme van Solzjenitsyn deel ik geenszins. Solzjenitsyn mag dan de geestelijke kracht van het Christendom verdedigen, zijn heil verwacht hij er toch niet van, althans niet waar het de buitenpersoonlijke vraag naar de realisering van de heilstand betreft.

Daarom kunnen wij eigenlijk niet onverdeeld positief oordelen over de kritiek waaraan Solzjenitsyn het Sovjet-regime en het marxistisch socialisme onderwerpt. Positief is dat hij, gesteld in een onderdrukkingssituatie, een geestelijke weerbaarheid demonstreert, die niet hardop protesteert, die niet vervalt in activisme of zelfs in tegen geweld. Een geestelijke weerbaarheid die neerkomt op een geduldig verdragen van leed. Positief zou men dus Solzjenitsyn's levenshouding kunnen noemen, een voorbeeld ook voor christenen om niet te verstarren en zich te verschuilen achter kille veroordelende dogma's waar menselijkheid geboden is. Solzjenitsyn blijft ook in de meest benarde omstandigheden mens. Hij raakt niet in paniek. Maar ik zie weinig positiefs in de wijze waarop hij 't Sovjet-regime bestrijdt. Doordat hij het heil, dat ons in Christus wordt aangereikt, beperkt tot het individuele krijgt het Evangelie geen kans meer om heilbrengende kracht voor een samenleving als geheel te zijn. Het is gebleken dat Solzjenitsyn wat dit aspect betreft niet veel van het Christendom verwacht. Daarom is hij uiteindelijk óók niet in staat de zin van het lijden in een heilshistorisch perspectief te plaatsen — een perspectief dat immers ook de samenleving als totaliteit raakt!

Ik zei reeds dat men „Een dag van Iwan Denisowitsch” als de voorbode — niet: profetie! — van onze eindtijd zou kunnen lezen. Misschien is het daarom leerzaam om Solzjenitsyn's ervaringen en observaties te toetsen aan enkele bijbelse gegevens.

In een eindtijdelijke situatie is

het niet meer zo dat Gods verbond automatisch beveiliging biedt tegen uitbarstingen van geweld. In Jesaja 10 vs 1-4, 20-21, lezen wij over heersers die heilloze verordeningen uitvaardigen, lasten opleggen zodat de geringen onrecht leiden en uitgeplunderd worden. Tot wien zult gij vluchten om hulp — roept Jesaja uit — en waar zult gij uw heerlijkheid laten? Niets blijft over dan zich te krommen als een geboeide. Ook Gods volk wordt daardoor getroffen en moet Gods toorn verdragen. Maar het effect is dat een rest zich tot de Here zal bekeren, de rest van Jakob zal zich tot de sterke God, de Heilige Israëls bekeren en zo behouden worden. Deze eindtijdelijke profetie waarin het geweld instrument in Gods hand blijft en aanleiding wordt voor een ongehoorzaam volk om zich te bekeren, wordt bij Mattheüs nog verder toegespitst. De sluier van de wereldgeschiedenis wordt als het ware nog niets verder opgelicht. Het is Jezus zelf die de eindtijdelijke situatie vergelijkt met de dagen van Noach (Matth. 24:37) en de kenmerken daarvan opsomt om ons tot waakzaamheid te manen. In Matth. 24 (7-13) is het geweld totaal: oorlogen, hongersnoden en aardbevingen teisteren de gehele aarde en alle volken. Dat is nog maar het begin! Het geweld zal ook de gelovige schare overrompelen. De christenheid zal om Christus' naam door de wereld gehaat worden, verdrukt en gedood worden in grote getale. Het wettig gezag zal uit zijn voegen worden gerukt, het gerechtelijke apparaat zal belachelijk worden gemaakt, de liefdeloosheid van de mensen onderling zal hand over hand toenemen.

Het ligt voor de hand dat mensen bij zo'n totale overrompeling van geweld in paniek raken, in hevige mate verontrust zijn. Jezus speelt daarop in door te stellen dat dit alles moet geschieden. De boosheid moet zich als het ware aan zichzelf vertillen voordat God zal ingrijpen. God grijpt inderdaad in terwille van de gelovigen die volharderen zullen tot het einde. Heel menselijk wordt dan echter „vastgesteld” dat deze dagen worden ingekort terwille van de gelovigen, omdat geen mens het anders zou overleven.

Naar het vlees gerekend kan de mens dus wel verleid worden, maar niet naar de geest. Het geloof al de mens in de eindtijd behouden.

Er staat dus niet dat de gelovigen het geweld zullen keren of overwinnen. Dat mag waar zijn in een „normale” situatie, wanneer de mensen nog de redelijkheid opbrengen naar andere en betere argumenten te luisteren, incidenteel dus. In een eindtijdelijke situatie is dit te optimistisch. Het geweld kan zo totaal zijn dat de gelovigen er „slechts” van bevrijd worden, er boven uit getild worden, omdat zij er anders aan zouden bezwijken — naar het vlees gerekend.

Geweld verdragen kan geen mens van nature, maar men kan het door een volhardend geloof aanleren. Van nature reageert de mens strijdvlug, en wil hij desnoods ondergang maar geen lijdzzaamheid omdat hij dit uitlegt als berusting en dus zwakheid. Maar lijdzzaamheid heeft juist te maken met een stand houden zonder zich

gewonnen te geven, een geduldig lijden in vertrouwen zonder daarbij ontmoedigd te worden. De gelovige mens die in vertrouwen op God zijn leed verdraagt behaalt een heel andere overwinning dan iemand die zich agressief verzet. Wie deze reële verleiding van het geweld doorstaat beschikt in feite over een grotere (geest)kracht dan zij die fel reageren en op langere termijn hun aanvankelijk idealisme verliezen en uitblussen.

Het tekort van Solzjenitsyn's appel gericht tot de Sovjet-regering ligt in feite in het ontbreken van een oproep tot bekering. Hij verwacht dat men op redelijke gronden tot bezinning zal komen, vooral wanneer de kunst de waarheid geopenbaard zal hebben. Solzjenitsyn worstelt m.i. met een ethisch probleem, niet met een fundamenteel religieus probleem. Daarom is het misschien relevant nog een enkele opmerking te maken over onze houding als christen tegenover onze houding als christen tegenover een overheid die langzamerhand trekken gaat aannemen van de antichrist. Bekend is het beroep op Romeinen 13, namelijk dat men de overheid verplicht is te gehoorzamen, dat zij het zwaard niet te vergeefs draagt. Ook hiervan zou ik willen zeggen dat het om een „normale” situatie gaat. De mens is van nature gezaggevoelig geschapen (kroon der schepping), maar door de zondeval is ook iedere gezagsverhouding gedoemd te polariseren tot onvruchtbaarheid en te onttaarden in willekeur. Daarom is Christus' overkoepelende totaalvisie op de gang der geschiedenis nodig om ons te laten zien dat het gezag als zodanig niet het laatste woord heeft, dat het zelf ook kan onttaarden. In Romeinen 13 herkennen wij een christelijke overheid die haar taak verstaat. In Openbaringen 13 zien wij de onttaarding van het gezag. De ene overheid is met macht bekleed, de andere overheid gaat zich aan geweld te buiten. Tussen deze twee uitersten van macht en geweld treedt de zgn. gezagsloosheid op wanneer het gezag bezig is uit te hollen, wanneer men overheidspersonen autoritair optreden verwijt, nml. wanneer hun gezag geen inhoud meer heeft. Dat is m.i. de situatie waarin wij vandaag de dag middenin zitten! Voor zover een dergelijke overheid remmend optreedt tegen bruut geweld, hebben wij haar inderdaad te gehoorzamen. Maar er is een overheid denkbaar die zich met geweld aan haar onderdanen vergrijpt. Wanneer dat het geval is dient men Gods geboden méér te gehoorzamen dan een dergelijke overheid. God verlangt van ons geen blinde gehoorzaamheid aan gezag in welke omstandigheid dan ook. Wij hebben de situatie af te wegen waarin het gezag gesteld is, en wij hebben de tijden te verstaan naarmate de Schrift ons daarin onderwijst. Wanneer Solzjenitsyn ons de situatie van totale onderdrukking afschildert meen ik dat hij naar waarheid observeert. Zó erg kan het inderdaad zijn, zó erg kan het inderdaad voor ons worden.

Maar anders dan Solzjenitsyn die eigenlijk in de zinloosheid van het lijden blijft steken en zonder deugdelijke argumentatie van de kunst verwacht dat deze het ge-

weld zal overwinnen, hebben wij als christenen de opdracht en belofte om te volharden tot het einde en om tot het laatste toe met woord en daad getuige te zijn van onze Heer. Ons geldt uiteindelijk de belofte van Romeinen 8:18-23 dat ons lichaam verlost zal worden, dat wij uiteindelijk het aardse lijden om Christus' wil mogen afleggen omdat God dan alles in allen zal zijn. (1 Cor. 15:28).

Kerknieuws

EIBERGEN — Door de gemeente Aalten-Winterswijk en Neede is beroepen kand. A. Beeftink te Hoogland bij Amersfoort.

BEDANKT voor Zwolle (derde pred.pl.) in combinatie met Dalfsen: ds P. Veldstra te Leerdam.

BEDANKT voor Loosdrecht: ds J. Scheltens te Zalk en Veecaten.

AANGENOMEN naar Emmeloord: ds Joh. C. Schaeffer te Deventer.

's-GRAVENHAGE-Z.W. — Op zondag 23 februari a.s. hoopt ds J. Waagmeester, predikant bij de Geref. kerk van 's-Gravenhage-Z.W. voor het laatste als dienstdoend predikant voor te gaan i.v.m. emeritering m.i.v. 1 maart a.s. De dienst zal aanvangen om 3 uur n.m. en worden gehouden in de Nebokerk, Rhijnvis Feithlaan.

De kerk van Z.W. zal niet gaan beroepen ter voorziening in de vakature ds J. Waagmeester. Onder ogen zal moeten worden gezien op welke wijze de eenwording van de beide gemeenten, die op kerkelijke wijze — d.i. conform het karakter van de gemeenten — tot stand moet komen, moet worden voorbereid. Elke kerkeraad zal, gehoord de gemeente, zich hierover beraden, waarna een gezamenlijk principebesluit kan worden genomen en de details van de eenwording kunnen worden uitgewerkt. Ten aanzien van de preekbeurten, waarin door de emeritering van ds Waagmeester moet worden voorzien, wordt besloten conform het voorstel van de beide predikanten: ds Verheij neemt deze over, onder intensivering van het ruilschema met de predikanten in de regio.

De maaltijd des Heren. De gedachten van de brs. uit Z.W. gaan uit naar viering 1 maal per maand. De brs. uit Loosduinen zijn in grote meerderheid voor frekwenter viering, evenwel zonder al te grote afwijking van hetgeen bij de zusterkerken gebruikelijk is. Besloten werd in de beide gemeenten, o.m. bij het huisbezoek, naar het gevoelen van de brs. en zrs. te informeren en daarna een beslissing te nemen.

UTRECHT-CENTRUM — Op de kerkeraadsvergadering d.d. 20 jan. jl. rapporteerde ds Visser over een onderhoud met ds Van Mullingen over activiteiten, die gemeenschappelijk kunnen worden gedaan. Te zijner tijd zullen de modera-mina van de Chr. Geref. Kerk van Utrecht-C. en van onze gemeente een bespreking hebben.

Voortgezette Conventsvergadering te Utrecht op 25 januari 1975.

In het bijzonder kwam de zaak van de Opleiding tot de Dienst des Woords ter sprake. De begeleidingscommissie (drs H. de Jong en ds H. Smit) bracht een rap-

port uit. Hieruit bleek, dat er preken besproken worden en lezingen worden gehouden, terwijl er nu ook boekbesprekingen zijn ingelast. In het rapport werd voorts opgemerkt, dat de noodzaak van een persoonlijke studiebegeleiding de aandacht heeft gehad bij de planning van de toekomstige werkzaamheden. Drs De Jong merkte op: „We overwegen een speciale bearbeiding van de oudere jaars, die bewust vóór het pastorale werk hebben gekozen”.

De afgevaardigden hadden veel waardering voor het werk van de begeleidingskommissie en stonden dan ook graag toe, dat voortgegaan werd met het zoeken naar een derde predikant, die in de werkzaamheden zou kunnen worden betrokken. Bovendien zal er een Raad van Toezicht en Advies worden gevormd, waarin de verschillende regio's zo goed mogelijk vertegenwoordigd zijn. Door meerderen werd met kracht aangedrongen op opvolging van het zgn. Apeldoorn-advies (dus dat de studenten aan de Theol. Hogeschool van de Chr. Geref. Kerken gaan studeren). Vooral de kerkeraden moeten in deze actief zijn. Een enkele pleitte voor een eigen opleiding.

Na de middagpauze kwamen de laatste punten van het agendum aan de orde, waaronder een voorstel inzake correspondentie met die Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika. Het Convent besloot inderdaad een brief aan de betreffende kerk te zenden met het verzoek nader in contact te treden op een wijze, die door beide kerken nader zal moeten worden uitgewerkt. In dit verband gaan de gedachten uit naar een wederzijds erkennen als kerken van Jezus Christus; het aanvaarden van elkaars attestaties; het toelaten van elkaars predikanten op de kansels; en het over en weer toezenden van de genomen belangrijke besluiten.

Vervolgens werd de kerk te Utrecht benoemd tot adresvoerende kerk van de Gereformeerde Kerken vrijgem. (b.v.). Ds J. C. Janse deelde mee, dat er spoedig weer een samenspreking op landelijk niveau zal plaatsvinden met de Christelijke gereformeerden (op 5 maart a.s. te Apeldoorn). Ds W. G. Visser konstaterde teleurgesteld, dat verschillende commissies nog geen rapport ter tafel hadden gelegd. Het Convent aanvaardde voorts „regelingen voor de kerkelijke positie van de predikanten, ter beschikking gesteld t.b.v. de geestelijke verzorging van militairen. De legerpredikanten zullen ambtelijk verbonden blijven aan de kerken, die hen voor de dienst ter beschikking hebben gesteld. De Commissie Functionering Kerkverband deelde nog mee, dat haar eindrapport D.V. half april aan de kerken zal worden toegezonden voor nader commentaar.

Het volgende Convent werd voor medio oktober 1975 vastgesteld. Roepende kerk zal die te Kampen zijn. Voorzover er dan regio's zijn gevormd, zal dit Convent per regio bijeenkomen!

Nieuws uit breder kring

Uit het Kort Verslag van de vergadering van Deputaten-Curatoren met hoogleraren van de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) op donderdag 23 januari j.l. te Kampen gehouden:

„art. 1: Opening.

In zijn openingswoord wijst de president o.m. op het persbericht, dat de minister-raad zijn goedkeuring heeft gehecht aan het ontwerp-Koninklijk besluit, waarin de graden en getuigenschappen van de Theologische Hogeschool (evenals die van de Hogeschool aan de Oudestraat en van de Hogeschool te Apeldoorn) worden gelijkgesteld met die van Rijksuniversiteiten en Rijkshogescholen.

art. 3. Ingekomen stukken.

d. Van het Bestuur van het Landelijk Verband van Evangelisatiecommissies van de Gereformeerde Kerken in Nederland verzoek om bij de eventuele vervulling van de komende vacature van Lector in de Zendingwetenschappen goede aandacht te schenken aan de noodzaak van een regelmatig onderwijs in de Evangelistiek.

art. 5. Mededelingen Senaat.

1. Aangezien verwacht wordt, dat er dit jaar zich ca. 20 studenten zullen presenteren voor het kandidaatsexamen, heeft de senaat in de programmering vaste data gesteld voor het afleggen van kandidaatsexamens (éénmaal in de drie weken bijv.); 2. Als datum voor de promotie van drs K. Deddens is vastgesteld donderdag 20 maart 1975.

—o—

SOLA SCRIPTURA — Op de openbare vergadering van woensdag 26 febr. a.s. van Sola Scriptura, het Utrechtse dispuut van de C.S.F.R., hoopt dr G. de Ru een lezing te houden over het onderwerp „Het spreken van de kerk nu”. De vergadering, die begint om 19.30 uur, zal gehouden worden in Cunera, Nieuwe Gracht 32 in Utrecht. Iedereen welkom!

I.C.C.C.-JEUGDCONTACT — Het Jeugdcontact van de I.C.C.C. (Internationale Raad van Christelijke Kerken) belegt op D.V. 15-17 maart a.s. (vanaf zaterdagmiddag tot maandagmorgen) een conferentie voor jongeren in Baambrugge. Dat weekend zal evangelist J. Kits uit Zeist spreken over het onderwerp: „Christen-zijn in deze tijd”. De kosten bedragen f 15,—. Aanmeldingen zo spoedig mogelijk schriftelijk richten aan het kantoor van de I.C.C.C., Frederiksplein 24 te Amsterdam.

CONFERENTIE C.O.G.G. — De jaarlijkse conferentie van het Contact Orgaan van de Geref. Gezindte is vastgesteld op 10 en 11 april a.s. in „De Blijde Werelt” in Lunten. De aanvang van de conferentie is op 10 april om plm. 5 uur 's middags en het einde er van op 11 april om plm. 4 uur 's middags.

Prof. dr J. Douma zal 's avonds een referaat houden over het onderwerp: „Ethische spanningen binnen de Geref. Gezindte”. Er zal een forum worden gevormd, waarin zitting hebben: prof. dr J. Douma, Geref. vrijgemaakt; prof. dr C. Graafland, Hevr.; prof. dr A. Troost, Geref.; prof. dr W. H. Velema, Chr. Geref.; ds H. Rijkse, Geref. Gem.; ds J. Meester, Geref. vrijgemaakt. De voorzitter van het forum zal zijn ds J. H. Velema, Chr. Geref. De avondsluiting zal worden verzorgd door ds H. Rijkse. De totale kosten, incl. overnachting in éénpersoonskamer, zijn f 55,— per per-

soon. Deze kosten te voldoen aan het begin van de conferentie.

Opgave tot deelname aan de conferentie aan de secr. van het C.O.G.G., ds R. J. van de Hoef, Lindenlaan 6 te Zeist, tel. 03404-13388. Indien enigszins mogelijk vóór 22 maart a.s.

Graag wil het C.O.G.G. de deelname aan de conferentie met klem onder uw aandacht brengen vanwege de noodzaak en het belang van ontmoeting van mensen uit de kring van de Geref. Gezindte en eveneens vanwege het grote belang van bezinning over het aan de orde komende onderwerp uit de ethiek.

DE WALDENZEN — Na de laatste verantwoording van zomer 1974 volgt hieronder weer een vervolg.

Het slado was f 568,56.

Inmiddels is weer ontvangen: van JL te K 6 x 5,—; Geref. Kerk te ? 73,90; LB te S 10,—; PH te deB 25,—; RB-S te G 2 x 10,—; HJV te S 2 x 12,50; JV te Z 10,—; NN te S 10,—; JCS te R 2 x 5,—. Totaal 208,90, met het saldo wordt dit 777,46.

Een bedrag van Lire 150.000,— is inmiddels weer naar Italië gezonden. Dit vergde, inclusief de kosten, een bedrag van 584,—. Alzo resteert een bedrag van 193,46.

De gevers vriendelijk dank. Binnenkort hoop ik over het vervolg van deze actie nadere mededelingen te doen.

A. de Blois,

Graaf Florisstraat 44, Schiedam
Giro 534103

KROMMENIE School met de Bijbel

In verband met splitsing van onze basisschool in twee scholen ontstaat bij ons per 1 augustus 1975 een vacature voor

HOOFDONDERWIJZER

alsmede een vacature voor:

ONDERWIJZER(ES)

- bevoegd voor j en r
- werkend met een jong team
- modern gebouw (laagbouw)
- moderne leer- en hulpmiddelen
- medewerking wordt verleend voor het verkrijgen van woonruimte.

Krommenie ligt juist buiten de Zaanstreek in een landelijke omgeving met veel recreatiemogelijkheden: watersport, strand en duinen, etc.

Er zijn goede verbindingen met Zaandam, Amsterdam en Alkmaar.

Sollicitaties te richten aan het secretariaat der vereniging: Whitestraat 28, Krommenie.

Inlichtingen bij het hoofd der school, dhr. Th. Verwey, telefoon school 075-82294, telefoon huis 075-288480.

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Slotlaan 220 - Zeist

Te huur:

CARAVAN

5 à 6 pers., met ruime aangebouwde serre, koelk., verwarming, eigen douche en toilet, op rustige camping te Renesse.

Inl. 030-881951.

**Plaats uw
familieberichten
in dit blad**

Redactieleden

Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Ds E. R. Postma
Ds H. Smit
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176
te Amsterdam.

Redactie-assistent

K. Muller

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 27,50 per jaar
f 14,— per halfjaar
f 7,25 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Pasteursingel 29b,
Rotterdam-7
Tel. 010-153703
Giro 40 49 45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.